

Huvudman

Avesta kommun
bildning@avesta.se

Beslut

Datum 2024-10-23

Dnr SI 2024:3283

Sida 1 (20)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Skogsbo skola i Avesta kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Avesta kommun att senast den **31 januari 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande lärarledd undervisning, särskilt stöd, extra studietid, studiero, utredning av elevers frånvaro och arbetet mot kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Avesta kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart och får inte överklagas (26 kap. 10 § och 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen).

Avesta kommun ska vidta följande åtgärder

Lärarledd undervisning

1. Se till att undervisningen som ges till elever i särskilda undervisningsgrupper bedrivs under ledning av lärare. En redogörelse för hur de elever som får sin utbildning i särskilda undervisningsgrupper ges undervisning under ledning av lärare samt uppgifter om vilka lärare som leder undervisningen, lärarnas kompetens, vilka ämnen eleverna får undervisning i och i vilken omfattning i tid det sker ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (1 kap. 3 § skollagen och 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185].)

Särskilt stöd

1. Se till att beslut om anpassad studiegång innehåller uppgift om vilka ämnen eller delar av ämnen och i vilken omfattning skolan har anpassat studietiden för eleven i förhållande till den garanterade undervisningstiden. Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om anpassad studiegång som fattats under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 12 § skollagen.)

2. Se till att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp innehåller vilka ämnen eleven ska studera i den särskilda undervisningsgruppen och för vilken tidsperiod beslutet ska gälla. Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om placering i särskild undervisningsgrupp som fattats under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 11 § skollagen.)
3. Se till att beslut om enskild undervisning innehåller vilka ämnen eleven ska få enskild undervisning i och för vilken tidsperiod beslutet ska gälla. Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om enskild undervisning som fattats under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 11 § skollagen.)
4. Se till att beslut om åtgärdsprogram har en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Motiveringen ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för ställningstagandet. (3 kap. 9 § och 29 kap. 10 § skollagen och 32 § förvaltningslagen).
5. Se till att rektorn utreder stödbehovet hos den elev¹ som är placerade i en särskild undervisningsgrupp utan beslut om detta och därefter fattar beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Utredningen och rektorns beslut ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).

Extra studietid

1. Se till att alla elever i årskurserna 4–6 erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen. Scheman för årskurserna 4–6 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (10 kap. 5 a § skollagen.)

Studiero

1. Se till att orsaken till att en elev upprepat stör ordningen utreds. Huvudmannen ska dokumentera hur många elever som under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025

¹ Elev 11, enligt *Nyckel till tjänsteanteckning efter besök i Skogsbo skola den 29 och 30 maj 2024* som skickades till Avesta kommun den 11 juni 2024.

upprepat stör ordningen. Denna dokumentation och genomförda utredningar med anledning av elever upprepat stör ordningen ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (5 kap. 9 § skollagen.)

2. Se till att åtgärder vidtas för att få en elev som upprepat stör ordningen att ändra sitt beteende. Åtgärderna ska bygga på det som framkommit i utredningen om orsaken till att eleven upprepat stör ordningen. Huvudmannen ska dokumentera de åtgärder som rektorn vidtar under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025 för att få elever som upprepat stör ordningen att ändra beteende. Denna dokumentation ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (5 kap. 10 § skollagen.)

Utredning av elevers frånvaro

1. Se att rektorn skyndsamt utreder orsaken till frånvaron för alla elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolan om en utredning inte är uppenbart obehövlig. Dokumentation över vilka elever som har upprepad eller längre frånvaro ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. Av dokumentationen ska det framgå när skolan uppmärksammat frånvaron som problematisk och när en frånvaroutredning inletts. Även tre exempel på frånvaroutredningar ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen.)

Arbetet mot kränkande behandling

1. Se till att lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. (6 kap. 10 § skollagen.) Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden från den 23 oktober 2024 till den 24 januari 2025. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder.
2. Se till att uppgifter om att en elev² upplevt sig utsatt för kränkande behandling utreds och att skäligen åtgärder vidtas för att förhindra framtida kränkande behandling. Huvudmannen ska dokumentera utredning och vidtagna åtgärder. Denna dokumentation ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen.)
3. Se till att uppgifter om att elever upplevt sig utsatt för kränkande behandling på bussen till och från skolan utreds och att skäligen

² Elev 9.

åtgärder vidtas för att förhindra framtida kränkande behandling.
Huvudmannen ska dokumentera utredning och vidtagna åtgärder.
Denna dokumentation ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen.)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2024:3283) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2024 inlett en tillsyn av Skogsbo skola som är en F-6 skola i Avesta kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Skogsbo skola följer gällande bestämmelser om lärarledd undervisning, extra anpassningar, särskilt stöd, extra studietid, studiero, utredning av elevers frånvaro och arbetet mot kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 29 maj och den 5 juni 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat pedagogiska kartläggningar, åtgärdsprogram, frånvaro-utredningar och kränkingsanmälningar. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Lärlarled undervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Inför tillsynen har rektorn uppgett att det på Skogsbo skola finns en särskild undervisningsgrupp (Astra) och tre så kallade skolgrupper (K2, Hajarna och M22). I skolgrupperna går elever som har behov av att komma ifrån vissa lektionspass och få undervisning i en lugnare miljö.

Personal som undervisar i skolgruppen K2 uppger att det går sex elever i gruppen. En av eleverna³ har enskild undervisning med en egen resursperson. Den eleven har ingen undervisning i ordinarie klass enligt skolgruppspersonalen. Elevens lärare berättar att hen träffar resurspersonen en gång i veckan och att hen kommer till gruppen och undervisar eleven tre gånger i veckan. Enligt läraren deltar eleven, om det funkar, även en dag i veckan i undervisningen i sin ordinarie klass då klassen har halvklass. Av klassens schema framgår att den har två lektioner i halvklass den aktuella dagen. Läraren uppger att om det inte funkar att eleven deltar i undervisningen i klassen ger hen uppgifter till resurspersonen som eleven kan göra i ett grupprum. Skolgruppspersonalen uppger vidare att en annan elev i gruppen har två lektioner per dag i sin ordinarie klass. Det går även en elev⁴ som, enligt skolgruppspersonalen, har mycket undervisning i sin ordinarie klass. En elev som går i samma klass som denna elev uppger dock under intervju att eleven mest är i skolgruppen. Eleven hälsar på i klassen, men deltar inte i själva undervisningen. Elevens lärare berättar att hen undervisar eleven i skolgruppen ungefär en timme per dag, beroende på elevens dagsform. Eleven kommer också till sin ordinarie klass en eller en halv timme per dag flera gånger per dag. Skolgruppspersonal berättar att det utöver eleverna i skolgruppen ibland även kommer andra elever till skolgruppen som har behov av att arbeta i ett mindre sammanhang. Enligt rektorn arbetar en fritidspedagog och en förskollärare i skolgruppen K2. Dessa undervisar eleverna i skolgruppen utifrån material som klassläraren gett. Läraren planerar och följer upp undervisningen som utförs av personalen i skolgruppen. Rektorn anser att det är en definitionsfråga om eleverna i skolgruppen får lärlarled undervisning i tillräcklig utsträckning.

³ Elev 18.

⁴ Elev 11.

Personal som undervisar i skolgruppen M22 uppger att det går fem elever i gruppen. Två av eleverna⁵ går nästan heltid i skolgruppen. En del av eleverna går till sina ordinarie klasser för vissa lektioner. Skolgruppspersonal berättar att det utöver eleverna i skolgruppen även finns elever som är i skolgruppen kortare stunder. Enligt lärarna på mellanstadiet har tre elever⁶ omkring 80 procent och en elev⁷ har 100 procent av sin undervisning i skolgruppen. Lärarna berättar att undervisningen i skolgruppen genomförs av personalen i skolgruppen utifrån material som lärarna lämnar till skolgruppspersonalen. Enligt lärarna är personalen i skolgruppen M22 resurspersoner. Enligt skolgruppspersonalen, lärarna, elevhälsan och rektorn kommer inte elevernas lärare till skolgruppen och undervisar eleverna. Enligt rektorn får inte de två elever som nästan hela tiden är i skolgruppen en lärarledd undervisning då de bara arbetar med uppgifter. Enligt rektorn är det en definitionsfråga om övriga elever i skolgruppen M22 får en lärarledd undervisning.

Rättslig reglering

I skollagen avses med begreppet undervisning sådana processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

En legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 15 § skollagen).

Av förarbeten till bestämmelsen framgår att legitimerade lärare har ett individuellt ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver och ska kunna ställas till svars vid eventuella brister i den professionella yrkesutövningen. Lärare som inte omfattas av denna bestämmelse har självfallet också ett ansvar för att bedriva en så bra undervisning som möjligt, men i dessa fall är det rektorn som ytterst är ansvarig (prop. 2010/11:20, s. 82).

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

⁵ Elev 4 och elev 6.

⁶ Elev 3, elev 4 och elev 5.

⁷ Elev 6.

Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt (förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [SKOLFS 2010:37] med bilaga [Lgr 22], 2.2 Kunskaper).

I definitionen av undervisningsbegreppet ligger att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165, s. 633).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i undervisningen då denna för vissa elever inte är lärarledd.

Av utredningen framgår att undervisningen i skolgrupperna K2 och M22 genomförs av annan personal än de lärare som planerar och ansvarar för undervisningen. Visserligen får flertalet av eleverna i dessa grupper även undervisning utanför grupperna och eleverna i K2 får även viss undervisning i gruppen av läraren som planerat och ansvarar för undervisningen. Av skolförordningen framgår att elever ska ges strukturerad undervisning som innefattar ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd. Av skollagen framgår att undervisning ska ledas av lärare och att läraren ansvarar för undervisningen. Att elever i de så kallade skolgrupperna får undervisning som i stor utsträckning genomförs av andra personer än de lärare som planerat och ansvarar för undervisningen innebär att undervisningen inte är lärarledd. Detta även om dessa lärare tagit fram planeringen för undervisningen och diskuterar undervisningen med de personer som genomför undervisningen. Detta bland annat utifrån att eleverna inte kan få kontinuerligt och aktivt lärarstöd av den ansvariga läraren då denna inte deltar i undervisningen.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del 27 elevers åtgärdsprogram. Av dessa åtgärdsprogram innehåller 15 åtgärdsprogram åtgärden anpassad studiegång. Av dessa åtgärdsprogram innehåller tio även åtgärden placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning. Ytterligare åtta åtgärdsprogram innehåller åtgärden placering i särskild undervisningsgrupp.

Av de 15 åtgärdsprogram som innehåller åtgärden anpassad studiegång framgår av sju åtgärdsprogram vilka tider som eleven ska få undervisning. I åtta åtgärdsprogram framgår endast att eleven har anpassad studiegång. Inte i något åtgärdsprogram framgår vilka ämnen som berörs av den anpassade studiegången. I två åtgärdsprogram finns dock hänvisningar till ett särskilt dokument utanför åtgärdsprogrammet där den anpassade studiegången beskrivs. Skolinspektionen har begärt att få ta del av alla beslut om anpassad studiegång som kompletterar åtgärdsprogram med denna åtgärd. Skolinspektionen har inte fått ta del av något sådant beslut. Rektorn uppger i intervju att det inte heller finns någon annan dokumentation över vilka ämnen och i vilken omfattning som elevernas studiegång anpassats.

I tre av åtgärdsprogrammen om anpassad studiegång skrivs inte åtgärden uttryckligen ut. Istället används begrepp som "förkortad skoldag på onsdagar", "förkortade skoldagar" och "förkortad skolvecka". I ytterligare ett åtgärdsprogram, där det inte framgår om programmet innehåller ett beslut om anpassad studiegång, används begreppet "anpassad undervisning". Inget av åtgärdsprogrammen innehåller en hänvisning till skollagens bestämmelse om anpassad studiegång (3 kap. 12 § skollagen).

Av inget av de 18 åtgärdsprogram som innehåller åtgärderna placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning framgår vilka ämnen eleven ska få undervisning i då hen är i den särskilda undervisningsgruppen eller får enskild undervisning. I ett par åtgärdsprogram framgår att eleven har vissa ämnen med sin klass. Det framgår dock inte, vilka ämnen eleven får undervisning i i den särskilda undervisningsgruppen eller som hen får enskild undervisning i. För omkring hälften av eleverna framgår inte heller vilka ämnen de ska läsa då de har anpassad studiegång och det framgår inte vilka avvikelser från timplanen som gjorts. Endast av ett av åtgärdsprogrammen framgår i vilken omfattning eleven ska ha enskild undervisning. I resterande åtgärdsprogram framgår inte i vilken omfattning som eleven ska ha undervisning i den särskilda undervisningsgruppen eller som enskild undervisning.

I tre av åtgärdsprogrammen om särskild undervisningsgrupp skrivs inte åtgärden uttryckligen ut. Istället används begrepp som "liten undervisningsgrupp" eller "M22", som är namnet på en av skolgrupperna. I ytterligare ett åtgärdsprogram används både "särskild undervisningsgrupp" och "liten undervisningsgrupp". Av intervju med elevhälsan framkommer att elevhälsans representanter inte har en gemensam bild av skillnaden mellan en särskild undervisningsgrupp och en liten undervisningsgrupp. En representant uppger att grupperna Astra, Hajarna och K2 är särskilda undervisningsgrupper och att gruppen M22 är en liten undervisningsgrupp. En annan representant uppger att det endast är gruppen Astra som är en särskild undervisningsgrupp. Även rektorn uppger i intervju att det endast är gruppen Astra som är en särskild

undervisningsgrupp och att liten undervisningsgrupp är skolgrupperna (Hajarna, K2 och M22). Av åtgärdsprogrammen framgår dock att två elever⁸ som är placerad i K2 och en elev⁹ som är placerad i M22 har beslut om särskild undervisningsgrupp. Inget av åtgärdsprogrammen innehåller en hänvisning till skollagens bestämmelse om särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning (3 kap. 11 § skollagen).

Vid samtal med personal i skolgruppen K2 framkommer att en elev¹⁰ gått i skolgruppen i omkring två månader. Vid intervju med elevhälsan framkommer att eleven inte har något åtgärdsprogram. Enligt elevhälsan har eleven i perioder varit involverad i turbulenta situationer och placeringen i skolgruppen kommer troligen vara ett kortare stöd. Enligt rektorn var tanken att eleven skulle testa att gå i skolgruppen under ett par veckor. Rektorn bedömer att eleven borde ha ett åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 kap. 9 § skollagen).

⁸ Elev 12 och elev 22.

⁹ Elev 5.

¹⁰ Elev 11.

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 27 § om dokumentation av uppgifter, 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (29 kap. 10 § skollagen.)

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande, och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet (31 § förvaltningslagen).

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (32 § förvaltningslagen).

Rektorn bör säkerställa att ett beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång inte omfattar fler ämnen eller längre tidsperiod än nödvändigt (Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram [SKOLFS 2022:334]).

Insatser som är att betrakta som särskilt stöd är till exempel placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning, anpassad studiegång eller elevassistent. Det rör sig således om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen. Även insatsernas omfattning och varaktighet måste beaktas. Enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid kan vara att betrakta som stöd i form av extra anpassningar

medan mer omfattande eller regelbundna specialpedagogiska insatser utgör särskilt stöd (prop. 2013/14:160 5. 21).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans beslut om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning.

Av utredningen framgår att skolans åtgärdsprogram med åtgärden anpassad studiegång saknar uppgifter om vilka ämnen som berörs av den anpassade studiegången och i vilken omfattning avvikelser i studiegången i dessa ämnen har beslutats för eleverna. Av skollagen framgår att särskilt stöd i form av anpassad studiegång innebär att avvikelser från timplanen samt ämnen och mål görs. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas av vilket behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå. Att det inte framgår vilka ämnen eller i vilken omfattning avvikelser beslutats i dessa ämnen innebär att elevernas behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte framgår av de beslutade åtgärdsprogrammen. Detta är en brist.

Vidare framgår av utredningen att vissa beslut om åtgärdsprogram innehåller en placering i en särskild undervisningsgrupp och vissa beslut en placering i en liten undervisningsgrupp. Det saknas samsyn om vilka grupper som är särskilda undervisningsgrupper och vilka som är en så kallad liten undervisningsgrupp. Av skollagen framgår att om det finns särskilda skäl får en elev få särskilt stöd i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt tillhör. Skolinspektionen konstaterar att besluten om placering i liten undervisningsgrupp innebär en placering i en annan undervisningsgrupp än den som eleven normalt tillhör. Besluten innebär därmed att eleven placerats i en särskild undervisningsgrupp. Det innebär även att alla fyra aktuella grupper på skolan är särskilda undervisningsgrupper.

Vidare framgår av utredningen att skolans åtgärdsprogram med åtgärderna särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning saknar uppgifter om vilka ämnen eleven ska få undervisning i i den särskilda undervisningsgruppen eller enskilt och vilka ämnen som eleven ska få undervisning i i sin klass. Av skollagen framgår att om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges i en särskild undervisningsgrupp. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas av vilket behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå. Att det inte framgår vilka ämnen som eleverna ska ges i den särskilda undervisningsgruppen eller få enskild undervisning i innebär att elevernas behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte framgår av de beslutade åtgärdsprogrammen. Detta är en brist.

I sex åtgärdsprogram är det inte tydligt vilken åtgärd som rektorn beslutat om då det inte uttryckligen skrivs ut att åtgärden är anpassad studiegång respektive placering i särskild undervisningsgrupp. Vidare har inget av åtgärdsprogrammen om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning en hänvisning till aktuella bestämmelser i skollagen. Av skollagen framgår att förvaltningslagen ska tillämpas vid beslut om åtgärdsprogram och att beslutet ska ha en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Motiveringen ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för ställningstagandet. Att det saknas hänvisningar till författningsstödet för åtgärderna (3 kap. 11 och 12 §§ skollagen) i besluten om åtgärdsprogram är en brist.

Att elevers behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte tydligt framgår av åtgärdsprogrammen om anpassad studiegång samt särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning påverkar även arbetet med att ge eleverna stöd. Detta då tydliga åtgärder är nödvändiga för att åtgärdsprogram ska kunna användas i verksamheten och för att skolan ska kunna följa upp och ta ställning till åtgärderna vid en utvärdering. Tydliga åtgärder är även en förutsättning för att elevens vårdnadshavare ska kunna ta ställning till åtgärdsprogrammet och om det ska överklagas.

Det framgår även att det finns en elev som är placerad i en särskild undervisningsgrupp utan att det finns ett beslut om det. Eleven har varit placerad i gruppen i omkring två månader. Av skollagen framgår att placering i en särskild undervisningsgrupp är ett särskilt stöd och att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. Det är dock möjligt att sätta in en åtgärd som normalt är särskilt stöd som en extra anpassning om åtgärden avser en kortare period. En placering i omkring två månader är inte en kortare period och placeringen är därmed en särskild stödåtgärd. Rektorn borde fattat ett beslut om placeringen när det stått klart att den inte skulle fortgå under endast en kortare tid. Placering i en särskild undervisningsgrupp är en ingripande åtgärd då den innebär att eleven får sin undervisning utanför den undervisningsgrupp hen normalt tillhör. Att rektorn inte fattat beslut om placering i en särskild undervisningsgrupp är en brist. Att åtgärdsprogram utarbetas är bland annat viktigt för att det ska vara tydligt för elevens vårdnadshavare vad åtgärden innebär och så att vårdnadshavarna har möjlighet att överklaga placeringen.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med lärare framgår att eleverna i årskurs 4 inte erbjuds extra studietid. Vid en elevintervju uppger även elever att de inte har extra studietid och att det inte heller har extra studietid på sina scheman. Vidare uppger lärare att eleverna i årskurs 5 erbjuds en timme extra studietid i veckan och att eleverna i årskurs 6 erbjuds 1 timme och 40 till 60 minuter extra studietid i veckan. Elever i årskurs 6 uppger i att de har extra studietid 1 till 1,5 timme i veckan.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör (10 kap. 5 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans erbjudande om extra studietid. Av utredningen framgår att eleverna i årskurserna 4 och 5 inte erbjuds två timmar extra studietid i veckan. Eleverna i årskurs 6 erbjuds mer extra studietid än eleverna i årskurserna 4 och 5. Enligt vissa uppgifter erbjuds eleverna i årskurs 6 två timmar extra studietid i veckan. Det finns dock uppgifter om att eleverna i årskurs 6 inte erbjuds två timmar extra studietid i veckan. Av skollagen framgår att elever i årskurserna 4–6 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid och att erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Att inte alla elever som ska erbjudas extra studietid erbjuds sådan minst två timmar i veckan är en brist.

Studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever och lärare framgår att i de flesta klasserna kan eleverna koncentrera sig på lektionerna. I vissa klasser är det dock svårare för eleverna att koncentrera sig då det i dessa klasser finns elever som ofta stör genom att bråka.

På lågstadiet uppger eleverna att det är stökigt i en klass¹¹ i årskurs 1 då det är många elever som nästan varje dag stör de andra eleverna. De uppger även att lärarens tillsägelser inte hjälper. Enligt lärarna är studieron inte bra i en klass¹² i årskurs 2.

På mellanstadiet uppger elever att i årskurs 4 är det många elever som bråkar och att eleverna oftast inte kan koncentrera sig. Enligt en elev gör läraren nästan ingenting för att få ordning. En lärare har satt upp en skärm mellan två elever, men det hjälper inte. Enligt lärarna varierar det om det är studiero på lektionerna i årskurs 4. Det beror enligt lärarna bland annat på om eleverna i skolgruppen är med på lektionerna eller inte. Enligt rektorn har det varit stora utmaningar i årskurs 4 gällande både trygghet och studiero då skolan tar emot elever från en annan skola i årskurs 4. Rektorn och lärarna berättar att lärarna har arbetat med ett projekt för att öka tryggheten och studieron i klasserna i årskurs 4 och att detta arbete har gett resultat. Eleverna berättar även att det varje lektion är stökigt i en klass¹³ i årskurs 6. Enligt en elev försöker läraren bara få ordning om eleverna stör jättemycket, annars låter läraren dem vara. Enligt lärarna har studieron blivit bättre i årskurs 6, men den är fortfarande varierande utifrån vilken lärare som undervisar.

Lärare berättar att en elev på lågstadiet och flera elever på mellanstadiet ofta stör ordningen. Lärarna har samtal med dessa elever och har regelbundna träffar med vårdnadshavarna. Enligt rektorn finns det elever eller grupper av elever som upprepat stör ordningen. För dessa elever har skolan gjort pedagogiska kartläggningar för att ta reda på om det ordningsstörande beteendet är kopplat till svårigheter med kunskapsinhämtning eller sociala svårigheter och utifrån kartläggningen göra anpassningar. Enligt rektorn har det inte gjorts några utredningar för att förstå vad orsakerna är till de ordningsstörande beteendena.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen (5 kap. 3 § skollagen).

Personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en

¹¹ Klass 8.

¹² Klass 9.

¹³ Klass 4.

befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § skollagen).

Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare (5 kap. 9 § skollagen). Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med studiero. Av utredningen framgår att det finns elever som upprepat stör ordningen. Visserligen genomförs pedagogiska utredningar rörande de elever som återkommande stör och extra anpassningar sätts in för att stödja eleverna. Men det har inte gjorts några utredningar av orsakerna till att dessa elever stör ordningen vid upprepade tillfällen. Av skollagen framgår att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen ska rektorn se till att saken utreds för att sedan utifrån utredningen vidta åtgärder för att få eleven att ändra sitt beteende. Att orsakerna till att elever upprepat stör ordningen inte utreds är en brist.

Utredning av elevers frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare berättar i intervjuer att de en gång i månaden går igenom elevernas frånvaro och om den är 15 procent eller mer rapporterar de det till elevhälsan. I intervju med elevhälsan bekräftas att lärarna rapporterar elever som har en frånvaro på 15 procent eller mer. Enligt rektorn saknas det dock en rutin för detta och det behövs en kontrollfunktion för att säkerställa att lärarna rapporterar elever med hög frånvaro. En lärare berättar även om en elev med stor frånvaro som lärarna hållit koll på utan att rapportera till elevhälsan.

Vidare framgår av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn att det inte finns en rutin för vad elevhälsan ska göra med uppgifterna om elever med hög frånvaro. Av intervjun med elevhälsan framgår att den inte tittar på frånvarostatistiken om inte en lärare uttrycker oro för en elev. Elevhälsan berättar att de uppmärksammat att andra kommuner gör en utredning när elever har en hög frånvaro och att de börjat göra frånvaroutredningar.

Skolinspektionen har tagit del av de fyra frånvaroutredningar som gjorts och en sammanställning av elevers frånvaro. Av sammanställningen framgår att 33 elever har en frånvaro mellan 20 och 39 procent och att sju elever har en frånvaro mellan 40 och 99 procent. De fyra elever vars frånvaro utretts är inte de elever med högst frånvaro. Enligt elevhälsan beror det på att de eleverna med högre frånvaro inte kommit till elevhälsans kännedom. De elever som utretts är de där mentorn kommit till elevhälsan och uttryckt oro för elevens frånvaro. Elevhälsan uppger att den kan titta på frånvarostatistiken men endast gör det om den uppmärksammas på en elev med hög frånvaro. En lärare uppger att det är många elever som fallit mellan stolarna och att elever haft mellan 50 och 60 procents frånvaro utan att det gjorts något. Flera lärare bekräftar att elevhälsan startar en frånvaroutredning först om en lärare kräver det.

Rättslig reglering

En elev i förskoleklassen och grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § skollagen). Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från förskoleklassen och grundskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan (7 kap. 19 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers frånvaro. Av utredningen framgår att det finns 40 elever som har en frånvaro som är 20 procent eller mer. Elevhälsan har gjort fyra frånvaroutredningar. Avgörande för vilka elevers frånvaro som utretts har varit vilka elever som lärare uttryckt oro för, vilket inte sammanfaller med de elever som har störst frånvaro. Vidare framgår att elever med högst frånvaro inte utretts. Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds. Ett flertal elever med hög frånvaro har inte utretts. Vid en frånvaroutredning bör orsakerna till frånvaron kartläggas och kartläggningen utgöra ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Att inte alla elever som har en hög frånvaro har utretts är en brist.

Anmälan om kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn har inför tillsynen uppgett att det under perioden maj 2023 och maj 2024 gjorts 132 kränkningsanmälningar på skolan. Lärare, elevhälsan och rektorn har i intervjuer uppgett att det antalet kränkningsanmälningar inte motsvarar antalet kränkningar på skolan. Lärare ger som en förklaring till det att det tar mycket tid att dokumentera en kränkning och att det är viktigare att mentorn samtalar med inblandade elever. Lärare berättar även att om det är en mindre sak så tar de kontakt med föräldrarna, men gör ingen kränkningsanmälan. Skulle lärarna skriva kränkningsanmälningar på alla verbala kränkningar skulle det, enligt lärare, bli väldigt många kränkningsanmälningar. Enligt elevhälsan finns inte en rutin på skolan att alla kränkningar anmäls.

Under intervjuer med lärare framkommer bland annat att en elev¹⁴ ofta upplever sig utsatt för kränkande behandling och berättar om detta för lärare. Enligt uppgift från lärare har eleven exempelvis blivit stoppad i en soptunna. Enligt lärare ska det dock ha varit ett skämt. Skolinspektionen har begärt att få ta del av alla kränkningsanmälningar från det senaste läsåret som rör eleven. Det har gjorts en anmälan om kränkande behandling under denna period, men denna avsåg en annan händelse än då eleven enligt uppgift ska ha blivit stoppad i en soptunna. Vid intervju med rektorn gör hon bedömningen att den aktuella händelsen borde resulterat i en kränkningsanmälan.

Under intervju med lärare framkommer att elever varje dag upplever sig otrygga på bussen till och från skolan, vilket påverkar eleverna under hela skoldagen. Enligt lärarna är det en handfull elever som beter sig illa på bussen. Grunden är konflikter mellan elever som bor i Avesta och elever som bor i Krylbo. Problemet med otrygghet på bussen har pågått i tre år. Skolinspektionen har begärt att få ta del av alla kränkningsanmälningar från det senaste läsåret som rör incidenter på bussen till och från skolan. Enligt rektorn är det svårt att i skolans system för kränkningsanmälningar sortera anmälningarna utifrån att de rör händelser på bussen. Skolinspektionen har därför inte tagit del av någon kränkningsanmälan som rör en händelse på bussen. Rektorn uppger dock att hon är medveten om att det förekommer kränkningar på bussen och att det görs kränkningsanmälningar med anledning av dessa. Enligt rektorn har dock skol-

¹⁴ Elev 9.

personalen varit för dålig på att skriva kränkingsanmälningar rörande händelser på bussen. Rektorn berättar att skolpersonal följer med till och från bussen för att komma tillrätta med otryggheten, men inga insatser har gjorts under bussresan.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Av förarbetena till bestämmelsen framgår att den gäller kränkande behandling i samband med verksamhetens genomförande. Ansvaret får anses sträcka sig till vad som händer på väg till och ifrån den aktuella verksamheten, exempelvis vid färd i en skolbuss, även om i detta fall skolan naturligtvis inte kan ha någon övervakning vid sådana transporter (prop. 2005/06:38 s. 142).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete mot kränkande behandling. Av utredningen framgår att lärare inte anmäler alla uppgifter om kränkningar till rektorn. Bland annat framgår att lärare känner till att en elev¹⁵ ofta upplever sig utsatt för kränkande behandling utan att de anmäler detta till rektorn. Vidare känner lärare till att det ofta förekommer kränkningar på bussen till och från skolan utan att de anmäler detta till rektorn. Av skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Denna skyldighet gäller händelser som inträffar i samband med skolans verksamhet, vilket även innefattar bussen till och från skolan. Att lärare inte anmäler de uppgifter de fått kännedom om, rörande att elever upplevt sig utsatta för kränkande behandling, till rektorn är en brist.

¹⁵ Elev 9.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Avesta kommuns verksamhet vid Skogsbo skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller lärarledd undervisning, särskilt stöd, extra studietid, studiero, utredning av elevers frånvaro och arbetet mot kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Avesta kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare framgår att lärarna vid behov ger elever extra anpassningar. Flera lärare uppger att ungefär hälften av eleverna har olika individuella extra anpassningar. I en årskurs arbetar lärarna mindre med extra anpassningar och mer med generella anpassningar för hela klassen. Vid intervju med elevhälsan uppger en representant att elevhälsan kan rekommendera olika extra anpassningar utifrån elevers behov.

Vid en lärarintervju framkom att flera lärare bedömde att ett par elever som är i behov av extra anpassningar inte får det stöd de är i behov av. Det framkom att en elev med dyslexi inte har en egen dator. Det framkom även att det finns elever som saknar dyslexidiagnos men ändå är i behov av en egen dator. Enligt lärarna behöver eleven en diagnos för att få en egen dator. Det finns dock datorer men det är ungefär tre elever per dator och det är omständligt av undervisningstekniska skäl att förse eleverna med datorer. Rektorn hänvisar till att det finns datorvagnar kopplade till de olika årskurserna och uppmanar lärarna använda dessa.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska

uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Avesta kommun brutit mot bestämmelsen om extra anpassningar. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist.

Undervisningsrådet Joakim Öberg har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Terese Westin medverkat.